

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, VI., váczi körút 23.

Hová minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP.

SZERKESZTI

SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve . . . frt 7.—
Félévre . . . . . „ 3.50
Negyedévre . . . . . „ 1.75

Egyes szám ára 14 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Tartalom: A receptió érdekében, Dr. Neumann Ármin, országgyűlési képviselőtől. — A kismártoni enunciatió. — A pokol a középkori zsidó költészetben. Eredeti értekezés. (Tárczaozikk.) Irta: Dr. Kecskeméti Lipót. — Jókai Mór és a zsidó pap. — Helyreigazítás. Beledi Miksától. — A zsidó tanító-egyesület az új kultuszminiszternél. — Szellemzsidók a rabbinikus irodalomból. (97. sorozat.) Talmudistától. — Heti naptár. — Előfizetési felhívás. — Hírek. — Szefforisz és Róma, Philipson regénye. (24. folytatás.) — Szerkesztői üzenetek. — Hírdetések.

Lapunk szerkesztőségét f. hó 4-én Váczi-körút 3. szám alól ugyan-ezen út 23. száma alá tettük át.

A receptió érdekében.

Gróf Csáky a nemzet osztatlan rokonszenve által kísérve, lépett a miniszterség rögzös pályájára. Köszöni ezen sympathiákat úgy azon fényes multnak, melyet a haza szolgálatában töltött, mint fennkölt szellemének, igazi szabadelvűségének és azon előzékeny, megnyerő modornak, mely mindenkit leigéz, aki annak varázskörébe jutni szerencsés volt.

A miniszternek ezen népszerűsége sokban fogja utját egyengetni és a siker egyik biztosítékát képezi; pedig a pénzügyi kibontakozás mellett nincs magyarországon fontosabb feladat, mint az, melynek megoldására gróf Csáky vállalkozott. Europaszerte haladásellenes áramlatok veszélyeztetik az újabb kor kulturális vívmányait. A reakció kísértete felemeli ismét a fejét, a faj- és osztálygyűlölet még legközelebbi szomszéd-ságunkban valódi orgiákban leli kedvét. Eddig még megbirtuk óvni szabadelvű intézményeinket, mint a veszták a szent tüzet; de csak egy erős kormányos lesz képes ezentul is a szabadság és haladás sajkáját a támadt és folyton növekedő viharral szemben biztos révparthoz vezetni.

A meglevőt konserválni és tovább fejleszteni, egyik kézzel védekezni a retrograd irányban mozgó aspirációk ellen, a másikkal az épülő félben levő culturállamhoz az anyagot összehordani: ezen nagy munkát kell közoktatási és vallásügyi kormányzatunknak végezni.

Kulturális intézményeink minden mutatózó haladás mellett még igen tarka képet mutatnak.

Sok helyen a legmagasabb elveket látjuk proklamálva, a nélkül, hogy azoknak test és lélek adatott volna; másutt a kezdetlegesség stadiumából nem birtunk még kibontakozni; különösen pedig a zsidó községi dolgok és a zsidó vallás kérdésében a zürzavar bozótja még mindig utját állja annak, hogy a consolidált viszonyok tisztásához juthassunk.

A zsidók politikai tekintetben egyenjogositottak az állam többi polgáraival; míg a zsidók vallása nincsen egyenjogositva az ország többi vallásaival!.... Ez egy ép oly ferde, mint elviselhetetlen helyzetet jelez és oly inconvenientiákat szül, melyek elől többé szemet hunyni nem lehet. Midőn a nemzet 600,000 polgárt azon bilincsekből felszabadított, melyekbe egy sötét kor által verettek, elfelejtette nemes művét betetőzni; mert nem adott nekik lelkiismereti szabadságot. Mindenkinek széles hazában lehet legnemesebb érzéseit követni, csak a zsidónak nem. Mindenki építhet magának — hogy csak egyet említsek — szive vonzalma szerint családi tűzhelyet, csak a zsidó nem. Éppen a zsidó, ki a családi élet boldogsága iránt annyi érzéssel bír, kénytelen számos esetben vagy konkubinátushoz folyamodni és így a társadalmi és erkölcsi nézetekkel dacolni, vagy, ha örök lemondásban tespedni nem akar, ősei hitétől elfordulni.

Magyarország jelen korának társadalmi története tudtommal még nincs megírva, de a ki annak írására vállalkozik, oly torzképet lesz kénytelen festeni, melyet egy későbbi kor valódinak alig fog elismerni. Ki hinné el például, hogy e napokban egy zsidónak egy zsidó nővel kötött házasságban született gyermekei törvényteleneknek deklaráltattak csak azért, mert valamiképp kisült, hogy az apa gyermekkorában az ő és szülei tudta nélkül dajkája által kikereszteltetett?

Zsidó nővel kötött házassága ennél fogva érvénytelen, gyermekei törvénytelenek, azok most közbecsülésben élő atyjuk nevét többé nem viselhetik!... Ezen és ilyféle állapotok tarthatatlanok. A mit egy évszázad előtt már a felvilágosodott absolutismus a jogállam egyik nélkülözhetlen postulatumaként állított oda; amit majd az összes modern alkotmányok alaptörvényeknek deklaráltak, az kell, hogy nálunk is érvényre jusson, és éppen Csáky grófot tartjuk azon férfinak, a ki a nemzet nagy részének ezen ohaját teljesíteni fogja.

A mi a zsidó községek autonomiáját illeti, tudjuk, hogy az ez időszerint csak in thesi létezik, de el kell ismerni azt is, hogy ennek oka első sorban a zsidók á t o m i s á l ó irányában rejlik. Valamint régente a zsidó állam hierarchikus szervezettel birt, ugy ma is a zsidó községek intézményei vallási szertartásokkal vannak saturálva; itt minden autokratikus eljárás könnyen lelkiismereti kényszert involválhat, és azért itt nem annyira erős, mint tapintatos kézre van szükség, és éppen, mert Csáky gróf annyira bővelkedik a tapintatosság ritka tulajdonságával, hisszük és reméljük, hogy sikerülni fog neki ezen kényes és elodázhatlan kérdést is az érdekelt körök meglegedésére megoldani.

Dr. Neumann Ármin.

országgyűlési képviselő.

A kismártoni enunciatio.

Miskolcz után Kismárton. Az alföldi tekintélyes és nagy hitközség után az osztrák határszéli, jámborságáról és traditio ról híres hitközség. Orthodox hitközség az egyik, mint a másik, és mind a kettő az orthodox központi vezetés ellen fordul. Nem új keletű ez az elégedetlenség. Számos község régóta sulyosan érzi a nyügöt és világosan látta a legszentebb érdekeivel üzött szédelgést, de felszólalni a központi hatalom ellen nem mert; mert a melyik tette, ráolvasták az anathemat és kiküszöbölték az orthodox zsidó »hitfelekezet« kötelékéből.

Az utolsó hónapok története hatalmas csorbát ejtett a Reich Ignác csalhatatlanságában és sérthetetlenségében vetett hiten. Mindinkább nyilvánossá lesz, hogy állásával és a községek bizalmával évek hosszú sora óta rutul visszaélt; tiszttségének nem csak, hogy meg nem felelt, de azt a sárba hurczolta és lejáratva ki-mondhatatlanul az általa képviselt ügyet és pártot.

De térjünk a tárgyra.

Említettük annak idején, hogy a f. é. július hóban a fővárosba összejött orth. vezérférfiak egy országos gyűlés behívását határozták el, hogy a községek szabadon és nyíltan nyilatkozhassanak és előadhassák esetleges panaszukat is a közvetítő bizottság ellen. Mint sok más üdvös határozat, melyet a gyűlés azelőtt is hozott, de a melyet Reich soh'sem realizált, ugy szélnek eresztette ezt a határozatot is, mire vajmi nagy oka lehetett. Mert semmitől

TÁROZA.

A pokol a középkori zsidó költészetben.

Irta: Dr. Kecskeméti Lipót.

(Folytatás.)

Immánuelnél és Zakutónál is ennyiben áll Dante befolyása; minden egyébben a midrás talaján állnak költőink. Egy pillantás a מעשה דר' יהושע בן לוי (Történt rabbi Jehósua ben Lévi-vel) című midrásra (B. h. M. II. 48.) meggyőz bennünket ez állítás valóságáról. Dantet Virgilius vezet át a tulvilági tájakon, Immánuel Virgiliusa Dániel próféta, Rabbi Jehósuáé a Halálangyal; ezt szerepelteti Zakutó is, mint a ki sokkal közelebb is áll a midráshoz, mintsem Immánuel.

A Halálangyalt elküldi isten Rabbi Jehósuához az utasítással: „Tedd meg néki minden követelését, a mit tőled kíván.“ Elment hát az angyal Jehósuához s így szólt: Elérkezett idő, hogy megválj ez életből, ám mindent a mit kérsz, megteszek néked.

Rabbi Jehósua az Édent kívánta látni. El is jutott oda, a halál angyala pedig elment Rabban Gamliélhez, — — a ki így szólt hozzá: — — jer, elakarlak küldeni Jehósuához s mond meg neki: kérlek, kutasd át az egész Édenkertet és a Géhinomot és kamaráikat, irj le min-

dent és küldd el nekem. — A Halálangyal elment s Rabbi Jehósua azt mondta neki: meg fogom tenni. Leirt mindent egész részletesen, végül azt mondja: „Midőn mindezt láttam, visszatértem az Édenbe, leirtam mind e dolgokat és elküldtem Rabban Gamliélnek, tudatva vele mindazt, a mit az Édenben és Géhinommban láttam.“

A muhamedán mondában Idris profétának tulvilági kalauza szintén a Halálangyal (Weil: Bibl. Legend. der Muselmänner, 66.) Mindannyian bejárták a Pokol térségeit. Ezt teszi Immánuel is. Követni fogjuk őt ez után, hogy teljes képét nyujthassuk a zsidó poézis Pokoljának. Érdekes részletekre akarunk itt, a melyekben a midrás felfogása nyilvánul. Ez lebegett, a mint esetről esetre látni fogjuk, Immánuel előtt Tófethje leírásánál. Gazdag költészetnek volt termékeny talaja a midrás.

E Géhinommban a gyötrelmeknek és kínzásoknak tarka vegyülete táru elénk. Jajgatás és halálhörgés üti meg fülünket, mindenütt borzadály.

A költőnek komor lelke elmereng az emberi élet mulandóságán: meghalt egy ifjúkori barátja, talán nem-sokára utána megyen maga is.

„Könyeimnek megnyílt csapja,
Búm azt vizként üzi, hajtja;
Gyászoltam én kinban, jajban,
Hogy bús lelkem elvész bajban.“

sem fél annyira, mint attól, hogy viselt dolgait nyilvánosan tárgyalják. Nem lett hát az országos gyűlésből semmi sem.

Nagy hiba volt, hogy az országos gyűlést Reich utján akarták behívni; mintha azzal bízták volna meg, hogy végezze ki önma. át.

Ezt a hibát akarja jóvátenni az ellöttünk fekvő, klasszikus héber nyelven írt fulmináns körlevél, melyet a kismártoni (Eisenstadt) aut. orth. hitközség hírneves főrabbija, tiszt. Kuttna Salom marchesvón hó 23-án (október 28) az ország összes orthodox hitközségek rabbijaihoz intézett, melyre még vissza fogunk térni és a melyből ez alkalommal a következő részeket vesszük át.

Oda jutottunk — írja Kutna főrabbi — hogy Ausztriában ránk, mint elriasztó példára mutathatott a kultuszminiszter, midőn szó volt róla, hogy ott is, mint nálunk, két különvált zsidó pártot teremtsenek meg. Oda jutottunk, hogy az orthodox hitközség, ha ki akar valamit eszközölni a vallásos ügyei érdekében, nem tudja, hova forduljon közbenjárásért. Ki a fej? ki a vezető? A közvetítő bizottság mandátuma rég lejárt és tényleg nincs senki, ki az orthodox zsidóság ügyeit vezeti, képviseli. A megválasztott közvetítő bizottság kötelessége lett volna, legalább minden három évben nyilvánosan számot adni működéséről; hol tette ezt 19 éves fennállása óta? ki mondhatja meg? Zavar és fejtelenség mindenütt, sehol rend, sehol fejlődés, de van visszafelé haladás, úgy, hogy nem csak németországi elvtársaink fordultak el tőlünk, de

még Galicziában is fejcsoválva nézik viszonyainkat, állapotainkat, melyek valóban megcségyenítő, elrémítő.

Kutna főrabbi mindenek előtt országos gyűlést ajánl kartársainak, melyen a bajokat és hibákat, a mulasztásokat és a jövőben való teendőket megbeszélnék és a hol erélyes, és csak a szent ügynek élő vezetésről gondoskodnának. Végtelen sokat kell jóvá tenni, sokat kiküszöbölni, sokat, sokat újáteremteni, de első sorban oda törekedni, hogy a politikai moral és a valódi felebaráti szeretet magaslatára emelkedjenek.

A kismártoni rabbi körlevele kétségtelen nagy port fog felverni országszerte. Valószínű — és ez a körlevél jelentőségét nagyban emeli, — hogy Kutna, felhívása megszerkesztése előtt több előkelő rabbival tárgyalta azt, kik lépését helyeselték, és valószínű az is, hogy beleegyezését bírta ipjának is, a nagytekintélyű és a közvetítő bizottság körében egyik első szerepet vivő székes-fehérvári orthodox főrabbinak, Fischer Gottliebnek is, ki egyik legerősebb támasza volt eddig Reich pártjának.

Semmi esetre sem marad eme enunciatio erős viszhang nélkül. Vajha javulást hozna és az oly annyira szükséges megtisztítást!

Jókai Mór és a zsidó pap.

Ünnepet ültek a kecskeméti. A magyar haza büszkesége, díszje, Jókai Mór október hó 23-án F e s z t y Árpád és Roskovits Ignác festők kíséretében Kecskemétre érkezett, hogy mint az „Az osztrák-

Meg fog ő is halni. Mikor? hol van a tájék, mely hazája lesz az örökkévalóságon keresztül? Hívja Dániel prófétát, ki jóslataiban látta az idők végét: mondja meg neki is, mi lesz a vége?

„S felkiálték: Ó Dániel,
Hol vagy? Hol van bölcseséged?
Bár látnálak, találnálak,
Uram, téged!
Tudasd holtom napját, végem,
S hol nyugszom majd, mondd meg nekem“

Dánielt hívja, legyen vezetője: nem annyira Dante Virgiliusa, mint inkább Mózes Metathronja (B. h. M. II. X. lap), Rabbi Jehósua ben Lévinek Elijáhu profétája (Maszech. Géhinom II. Borajtha di Sámuel hakkatón 31), avagy Muhamednek Gabriél angyala (Wolff: Mohammedanische Eschatologie, 160. l. Liqse 1872.) Ő maga megakarja szemlélni s beakarja járni e birodalmakat, a mint azt Mózes (i. h.), Rabbi Jehósua ben Lévi (II. 48), Rabbi Nechunja ben Hakkána (III. 83–109), Ezájás (V. 51) és Idris-Henôch (Weil: i. h.) megtették. Így kinlódva s gyötrő szemlélődéseibe elmerülve, látomás jelenik meg előtte. Sűrű homály veszi körül, lelke odahagyja testét; erős szél kezd fujni, majd a föld rendül meg.

„Hangjától a fűlem csendül,
Patak buzog két szememből.“

A homályt tüzfény hasítja keresztül, fénysugár árad szerte, s im, egy ezüst-szakállu férfiú lebeg feléje, fénypalásba burkolódzva, dicsben ragyogva, mint istennek angyala.

„Hogy megláttam elrémültem,
Földre hulltam, elszedültem,
Elnémultam,
Eléhulltam,
Midőn látta, hogy nincs erőm,
Hogy nincs velőm,
Szólt: Te alvó mi bánt téged?
Hisz én nyugtot szerzek neked.
Fel, fel, nem ez a lakhelyed,
Tágabb térre szállok veled,
Hol szived bajt, gondot feled.“

E szavak felüditik az alélt költőt s megbüvölten a dicsfénytől, megragadja a férfi köntösét, csókjaival halmozza el lába porát, s

„Kérlek uram, így feleltem,
Ha előtted kegyre lettem,
Kegyre lettem én s a népem,
Mi a neved, mond meg nekem.“

Dániel volt az, a „kedvességnek embere“,¹⁾ kit a költő szólított; eljött, hogy megmutassa neki a halál utáni titokzatos birodalmat; hogy feltárjon előtte

¹⁾ Dániel 10, 11.

magyar monarchia irásban és képben“ című, trón-örökösünk aegise alatt megjelenő könyv magyarországi szerkesztője a kecskeméti népviselet és alföldi tájékról felvételeket eszközöltessen. Kecskemét városa, hol nemzetünk emez imádvá szeretett nagy költője Petőfi Sándorral együtt végezte tanulmányai egy részét, mely ottani tartózkodását Jókai élete legszebb szakának tartja, a városhoz és nagy vendégéhez méltó tisztelettel fogadta és ünnepelte.

Kecskemét hazafias és testesül-lelkestül magyar zsidósága természetesen szintén tudta, mivel tartozik irodalmunk eme fényes csillagzatának; kifejezésre juttatta ezt első sorban derék magyar rabbijuk, tiszt. Dr. P e r l s z Á r m i n egy valóban kiváló és remek beszéde által, melyet a nagy költő tiszteletére a város által adott lakomán tartott és melyet egész terjedelmében a következőkben közlünk:

„Ennyi szép, jelesnél jelesebb felköszöntő beszéd után, — így kezdte beszédét a rabbi — legyen szabad nekem is, az egyszerű és igénytelen zsidó papnak, ünneplő hódolatomat a magyar költészet főpapjának bemutatni és kérnem, hogy rajongó tisztelem kifejezését szívesen fogadni kegyeskedjék. Hiszen ugyanis egy és ugyanazon oltár körül — az örök szépnek és igaznak oltára körül végzünk isteni szolgálatot; egy forrásból meritünk: a szív- és képzeletből. A költészet eszménye ép úgy láthatatlan, és ábrázolhatatlan, észszel föl nem érhető, mint a vallás Istene; emez is amaz is alkot egy világot, a hol az eszme megdicsőül, a hit és a haza, a tudomány, a szabadság és minden igaz ügy mártyrjai diadalt ülnek az ármányon, elnyomáson és kufár önzésen; s tán koczkáz-

tathatom a paradoxont, hogy valamint a religió a sejdítő, hívó, vágyakozó szívnek a költészete, azonképen a költészet a nemes lelkek vallása, ihlete, profécziája. Profécziája, mondom, mert ama titokzatos isteni erő, melyet a vallás kutfői „pneuma hagion“-nak neveznek, nem ernyedett meg és nem enyészett el, hanem hat, melegít, lelkesít, még ebben az anyagi korszakban is. Nem az a lélek, mely szétválaszt, vakhítet, gyűlölséget szít, hanem az, mely szende, fehér galamb alakjában ereszkedik kiválasztottjának vállaira, homlokon csókolja és felavatja nemzete vezetőjévé, zászlóhordozójává, megváltójává.

Kiben erő van és Isten lakik,
Az szónokolni fog, vés vagy dalol,
Ha lelke fáj, szivrázóan zokog.

A tudós, ki szive vágyát követi, meglesi a természet titkos működését, megfigyeli tüneményei rendét, egymásutánját, életelvét, és ha megtalálta a jelenségek okszerű kapcsolatát, a változatlan törvényt, bátran szembeszáll hatalommal, hagyományyal, ezredéves tévedéssel és a kinpad előtt is felkiált: „És mégis mozog a föld!“ — abban a szent lélek működött. A művész ki a nyers, holt anyagot faragja, vési, önti, gyurja, idomitja, lelket lehel belé, hogy életre kél, megszólal és szól hozzánk értelmesen, nemesítőn: „Írásban és képben“ — abban is a szentlélek hatott. Az államférfiu, ki „félre taszítja a törvényhozás ócska klepsidráját s lökést ad az időnek, hogy a nemzetet egyszerre évtizedekkel vigye előbbre“; megvonja az „Ényém, Tied, Övé“ határait, melyeket senkinek megtorlatlanul átalhálni nem szabad; kimondja a nagy elvet, hogy: „külömbséget

rejtelmest,
Csodálatost és sejtelmest“

Isten parancsára szállott alá, kérhet tőle, a mit akar. Rabbi Jehósua ben Lévihez is amaz utasítással jö a Halál-angyal, hogy tegyen neki mindent, a mit kíván (II. 48). A zsidó költészet Rabbi Jehósua ben Léviye is, miként mintaképe, az öröklétet szeretné látni, a boldogok honát, s Poklot, az elkárhozottak tanyáját. Szeretné látni a helyet, a hol ő maga fog holta után feküdni.

„És így szóla: Jó, megteszem,
Minden szavad szerint leszen.
S kérdé erre:
Előbb merre?
S szóltam: előbb le a mélybe,
Az Édenbe majd csak végre.“

Dániel inti, hogy ragadja meg jól köntösét,

„Közém s közéd szél se férjen,
Mert a hova most fordulunk,
Rémség van ott minden téren:
Sűrű homály, füst, zavarok,
Bomlott rendben mind kavarog.“

Elindulnak. Röpülve szállnak tova, messze a lakott világtól, kietlen tájakon, felhánytatlan uton haladnak gyorsan előre. Mindenfelé rémes hangoknak elfojtott zaja üti meg fülüket. Mennek

„Sivár, sötét pusztaságon,
Ferde, görbe, rögső tájon.

Nem láttunk mást, csak villámot,
Ugy dörgött ott, úgy villámlott:
Nem hallánk, csak nyögést, hörgést,
Vajudási kin-nyöszörgést“

A POKOL BIRODALMAI.

A midrási „Divina Comoediák“ hősei, Mózes és Rabbi Jehósua, előbb az Édent szemlélik meg, azután látogatják meg a Géhinnom elkárhozottait. Immánuel a nagy olasz költő után indul s előbb megy le a Tófethbe.

A Pokol a sötétség birodalma; robajló hullám borítja, vak sötétség takarja (Gen. R. 33). E sötét ország a föld alatt terül el (Kóh. R. 162. l. — B. h. M. II. 30) s miként az Éden is, különböző birodalmakra van osztva. Immánuel nagy kortársának betolyása alatt a midrás tálján építette fel Poklát. Sok benne az idegenszerű, egyéni, a költeménynek magva mégis a zsidó felfogáson alapszik. A Pokol Immánuelnél több részből áll, mint a haggádikus és muhamedán eszchatológiában. Miként a Paradicsom, úgy a Géhinnom is hét részre van osztva a midrásban. E birodalmak gyakran különböző néven fordulnak elő, de a nevek valamennyije a szentíráson alapszik. Ilyenek: שאול (Seól), Gen. 37₃₅, Zsolt. 16₉, 49₁₆ stb; אבדון (Abadón) Zs. 88₁₈, שואה (Sóah) Zs. 63₁₀, בור (Bór) Ezék. 31₁₆, בור שאון (Bór sóón) Zs. 40₃, שחת (Sáchász)

ember és ember között csak a jellem és becsület tisztasága tesz; inkább „a sirnál is sötétebb életbe, a börtönbe, a száműzetésbe, a pályánélküli sivatagba” megy, semhogy „megtagadja hazáját, szabadságérzetét, nemzetét, keble isteneit” abban is a szent lélek működött. A ki a „szomorú napokban” a szertehuzás és előítélet szomorú napjaiban is állhatatosan ragaszkodik elvéhez, és sikra száll önzés, irigység, pártoskodás és előítélet ellen, mikor az egész közvéleményt magával szemben találja; a nemzeti költő, ki fájdalmát, reményét, ábrándjait, szive legszentebb érzelmeit szavakba öltöztetve, leálcázza. „A szegénység utja” nehéz, de dicsőséges, ha hitünket fel nem adjuk, míg hit és eszmény nélkül csak „Szegény gazdagok” vagyunk; megtudja a gondviselés nyomát egyesek életében és nemzetek sorsában is megbonyolítja, hogy, „Egy az Isten” „Föld fölött és víz alatt;” a költő, ki, midőn „a szabadság a hó alatt” volt eltemetve, a hollók „fekete serege” éhen kóválygott a holtnak látszott nemzet fölött: nem szünt meg irni és énekelni és beszélni és inteni és ébreszteni az önérzetet, a szabadság vágyát, az áldozatkészséget, a kötelességtudást, a honszerelmet; és beszélt neki edesebb, szebb, dicsőbb napokról, s közel valónak hirdeté „a jövő század regényét,” melyben nincsenek „árnyképek” „véres könyv” és „véres kenyér”: abban a költőben a szent lélek ereje lüktetett.*)

Tisztelt Uraim! Vannak tárgyak, melyeket rop-

*) Az olvasó bizonyosan észrevette, hogy az idézőjelek közé ékelt kitételek és mondatok Jókai műveinek címeit, illetve azokban foglalt híres kijelentéseit, miket a szónok igen ügyesen beléfönt beszédébe, juttatják kifejezésre.
A szerk.

Zs. 16₉, דומה (Dumah) Zs. 115₁₇, צלמות (Czal móvesz) Zs. 107₁₀, ארץ נשיה (Erecz n'sijóh) Zs. 88₁₃, ארץ תחתית (Erecz tachtisz) v. ארץ תחתית (Tachtijósz) v. תחתיות ארץ (Tachtijósz órecz) Zs. 63₁₀, Ezék. 32₁₈; Beer sáchász) Zs. 55₂₄, טיט הוינ (Tit hajovén) Zs. 40₃, שערי מות (Sááré móvesz) 107₁₈.

Egy és ugyanezen fogalomnak különböző megnevezése különböző birodalmak, a pokol más-más tájainak megjelölésére használtatott fel. Míg a szentírásnak poézise az Alvilágot, Seól, Abadónnak, Dúmának, Czalmûthnak stb. nevezi, addig a midrásban, és révén a költészetben, ugyanezen Abaddón, Dûma és Czalmûth stb. bár a Pokolhoz tartozó, de egymástól különböző, fokozatosan mélyebben fekvő alvilági országokat jelentenek. A mint az Édenben — lett legyen az a földi, vagy a mennyei — hét országgal, lakással, találkoztunk, ugy a Pokolnál is rendszeren hét ily különböző lakást ismer a midrás. Így a Sôcher-Tôb-midrásnak hajléka (דירך): Mélység-Seól, Enyészet-Abaddon, Völgy-Gyehenna-Géhinnom, Némaság-Dûma, Vakhomály- (Halálárny) Czalmûth, Alsó Világ Erecz Tachtisz és Pusztaság-Erecz Czijjah, vagy Feledtség Országá-Erecz Nesitjah. Másutt (B. h. M. II. 35.) a sorrend és elnevezés a következő: Alsó Pokol-Seol Tachtith, Enyészet, a Romlás Kutja, vagy Verme-Beér Sachath, a mely

pant magasságuk miatt rendes eszközökkel meg nem mérhetünk; ekkor árnyékukat mérjük meg és fogalmat szerzünk magának a tárgynak nagyságáról. Hazánk koszorus költője, Jókai Mór oly szédületes magasan áll fölöttem, hogy nincs szavam, mértékem, melylyel nagyságát felfoghassam. De a költői nagyságnak van egy árnyoldala is, az, hogy minél magasabban emelkedik az eszmények honába, annál csekélyebbnek tetszenek neki a rideg való küzdelmei, szenvedélyei, emberei. Azért kívánom, hogy ez árnyék is eltűnjék, a való és eszmény közötti távolság kisebbedjék az által, hogy bennünket is felemel a gondolat és érzélem ama tiszta magasságába, hol az ő fenkölt lelke jár. Kívánom, hogy érje meg teljes diadalát azon eszméknek, melyeknek egy egész emberöltőn át, „írásban és képben” szóban és tettel rettenhetlen hirdetője volt. (Éljenzés!)“

Eme ép oly hévvel, mint ritka szép ékesszólással előadott beszéd oly hatalmas benyomással volt az ünnepelt nagy költőre, hogy a beszéd végével oda sietett a rabbihoz, megölelte és az egész társaság előtt összevissza csókolta.

Jókai talán nem is tudta — vagy, ha igenis tudta, annál nagyobb hálával tartozunk neki érte — hogy csókja megváltó csók volt a kecskeméti zsidókra nézve, kik az ott megfészkelődött erős antiszemitizmustól évek óta sokat szenvednek, sokat türnek, — hogy csókja halálos csók volt a kecskeméti tanyát ütött antiszemita szellemre nézve. Jókai oly osztentative gyakorolta a legnemesebb felebaráti szeretetet — a legnemesebbet, mert üldözöttekkel szemben gyakorolta — s oly mindenki által érthető volt az antisze-

két részből áll; az Iszapos Hinár (Tit Hajóven), a Halál Kapui-Saaré Moveth és a Vakhomály Kapui-Saare Czalmuth, — Béth ha-Midrás V. 41. ismét más az országok elnevezése: Seol, Enyészet, Sötétség, Alvilág, Feledtség Országá, Géhinnom és Némaság. Jalkut (Zsolt. XI.) 656. ejezetében ugyanezen felosztással találkozunk, míg B. h. M. V. 50. újra más a sorrend: Seol, Enyészet, Robajló, Kut, vagy Verem. a Romlás Kutja, vagy Verme, a Halál Udvara, az Alsó Verem és az Iszapos Hinár. Ugyanennyi osztályt említ a talmud is: Erûbin 19 a. Szanhedrin 110 stb.; ép így a B. h. M. V. 49 és V. 130, a nélkül, hogy a neveket külön felsorolná.

A B. h. M. V. 51. lapján öt ily lakás van felsorolva, a melyeket Ézajás proféta szemlélt meg. Ezekről alább fogunk beszélni, most visszatérünk Immanuelhez, ki szintén ismeri e pokolbeli tájakat; megjelölésükre ugyanezen fogalmakat használja, de számukat nem határozza meg. Ő nem megy mindegyikén körösztü.

(Folyt. köv.)

mitizmusnak csókban adott leczkéje, hogy lehetetlennek tartjuk, hogy az antiszemitizmus még ezután is fogékony talajra találjon a különben is józan és türelmes — de eddig, fájdalom, félrevezetett — kecskemétiéknél.

Dr. Perlsz különben még egyszer részesült a nagy kitüntetésben. Midőn ugyanis elutazása előtt ugyszólván egész Kecskemét kísérte ki Jókait a pályaudvarhoz, a nagy író észrevéve a tiszteletére kijöttek közt a rabbit is, odalépett hozzá, melegen kezet szorított vele és megígérte neki, hogy a gyögyörű beszédért megküldi neki arczképét. A nagy költő aztán szívélyes bucsut vett a zsidó paptól, miközben a nép jelen volt ezrei előtt megölelte és megcsókolta.

„Helyreigazítás.“

Az Egyenlőség 39-iki számában irt közleményemre az utólsóelőtti számban „Helyreigazítás“ czim alatt megjegyztetik, hogy két téves adatot közöltem. Illetékes helyről ugyanis az lett a tek. szerkesztő ur tudomására hozva, hogy a metszők minden lemetszett darab után kapnak bizonyos illetéket, nem pedig — a mint én állítottam — csak a kóser darabok után, a miből azután, ha csakugyan úgy van, bizonyos, nem kellemesen hangzó dolgokat lehetne következtetni.

Mindenki szereti, ha állítása valónak bizonyul, de ez egyszer nem bántam volna, ha megczáfolnak, még pedig úgy, hogy ezen ügyben többé szót ne is emelhessek. A mi a czáfolást illeti, az megtörtént, de az igazság érdekében kénytelen vagyok szót kérni. Utána jártam, maguknál a mészárosoknál tudakozódtam, és bizony a dolog úgy áll, a hogy először mondtam, t. i. a mészáros csupán csak a metsző által lepecsételt darab után fizet egy bizonyos illetéket. Lepecsételni pedig csak azt pecsételi le a metsző — így van legalább előírva — a melyik kóser lett, tehát csak a kóser darab után fizet a mészáros a metszőnek.

Igy bizony a metszők jövedelme nagyon is függ a kóser darabok számától, a mi pedig okvetlenül megszüntetendő volna.

Gyanusítani a világerő sem akarunk senkit, de elvégre is emberek vagyunk, hibázhatunk, különösen, ha az ellenőrzés nem serkent nagyobb buzgalomra és rigorozításra, nem is szólva arról, hogy a jövedelem szintén ránehezedik a latra. Még kellene egyáltalában szüntetni minden pénzbeli kapcsolatot a metsző és mészáros közt. Nem szabadna a mészárosnak a metsző kezébe adni az illetéket, hanem egy kis pénztárt kellene fölállítani, a hol annyi jegyet vált az illető mészáros, a hány marhát akar lemetszetni, a váltott jegyeket pedig átadja a metszőnek, a ki a pénztárnál minden egyes felmutatott jegy után bizonyos illetéket kap.

Akkor aztán a metszőnek nem állana érdekében, hogy minél több darab legyen kóser.

A hitközségnek az ilyen kérdésekben szigorú, sőt merev álláspontot kellene elfoglalnia; mert az étkezési törvényekbe vágó rituális dolgoknál oly dilemma előtt áll az ember, a hol nem lehet himezni-hámozni, hanem vagy, vagy!... Hogy a hitközség ezen dolgok rendezésében nagyrészt az üggyhez méltó buzgalommal jár el, azt elég eklatánsan bizonyítja ama legújabb, a mészárosokhoz menesztett rendelete, melynél fogva ezentul csakis elkülönített és csupán ezen célra berendezett székekben szabad kóser — és csakis kóser — hust mérni és a kifüggesztett kóser felirattal ellátott tábla a hitközség tulajdonát képezi, a melylyel, ha a mészáros bármikor a legkisebb kihágást követné el, a hitközség saját tetszése szerint rendelkezhetik. Azontul kötelezi magát az illető mészáros a hitközség által kiküldött masgiachnak az ellenőrzést megengedni, mi több, az üzletet csakis az ő jelenlétében nyithatja föl és zárhatja be. Ezek már csakugyan radikális intézkedések, a mihez csak az a megjegyzésünk van, hogy a hitközség bárha minden e szakmába vágó ügyeket ily energiával rendezne el. Ugyanis a charcuteriákban, a hol füstölt husneműeket és más egyebeket gyártanak és kóser gyanánt áruba bocsátanak, egyáltalában nincsen semmiféle felügyelet. Vannak gyárosok, kik a hust mindenkitől, boldog-boldogtalantól, zsidó vagy keresztény mészárostól átveszik és minden teketória nélkül, ugy melegiben, a hogy a mészáros küldi, földolgozzák, a nélkül, hogy leöntenék és kisóznák. És miért tesz ez? Üzleti érdekből; mert a meleg hust összevagdálva és más anyagokkal vegyítve, praepárolhatják és így tetemesen szaporíthatják a gyártmány mennyiségét, holott a leöntés és kisózás után a hus megridegül és más anyagokkal már nem vegyül el. De azért az illető kiírja, hogy „kóser“, mert hát saját lelkiismerete nem emeli fel intő szózatát, a hivatalos lelkiismeret képviselője — az esetleges masgiach — pedig késik az éji homályban. És ez nemcsak gyárosokra, hanem egynémely vendéglőre is áll. Már pedig a hitközség figyelmének ezekre is ki kellene terjedni. Senki sem venné zokon, ha a hivatalos hatalom ilyen rituális dolgokba mindenféle elképzelhető módon beavatkoznék.

Menjen a hitközség oly messzire, a mennyire csak lehet és terjessze ki hatalmát oly széles körre, a mekkorára csak lehet. Tegye ezt és mindenki köszönettel fog adózni.

A második állítólagos tévedésem az volt, hogy keveseltem a vágóhidon két metsző működését, holott ott tényleg hat működik. Bocsánatot kérek, de én azt mondtam, hogy 10 szakaszhoz kevés két metsző és ezt még most is mondom. Hogy egészben a jobb és baloldali hidakon hány metsző van, arról nem szóltam, én csak azt mondtam, hogy a 10 szakasszal ama két metsző (értve a belépő szempontjából balra fekvő 10 szakaszban működő két metszőt)

annyira el van halmozva teendőkkel, hogy majdnem lehetetlen megfelelniök a vallásszabta szigoru követelményeknek. És ez szórul-szóra igaz. Gyakran megtörténik eme 10 szakaszon, — a többi 30-at csak futólag néztem meg, — hogy négy vagy öt mészáros egyszerre metszet, mindegyik persze több darabot. Egyik helyen végbemegy a metszés a maga rendje módja szerint, fölboncsolják a marhákat, kiveszik a tüdőket, melyek közül esetleg egyet, kettőt még meg kell vizsgálni. No de most tüstént hívják a metszőt az első vágóhidról az ötödikre (hogy ne mondjam a 10-dikre), ott elvégzi dolgát és mig visszajön, szépen fölcserélik a tüdőket. Ha épen egy jó, nehéz marhának a tüdején volt kinövés, vagy daganat, akkor azt szépen kicserélik egy egészséges tüdővel, a mely esetleg valamely könnyű, sovány marhából való, a mi, ha nem is lesz kóser, akkor sem nagy baj, mig ama nehéz marhának minden áron kósernek kell lennie. Vagy például összedarabolják a marhákat, van köztük kóser is, tréfi is, ha a metsző csak egy pillanatra elmegy onnan, úgy össze-vissza keverik a darabokat, hogy ő maga sem tudja, melyik volt a kóser, melyik nem. Mindet nem nyilatkoztathatja ki tréfinek — a mit tulajdonképen tennie kellene — mert akkor a mészárosoktól egy árva fagarast sem kap, és az egész fáradsága, szegénynek, hiába lett volna. Ilyen eset hány meg hány fordulhat és fordul is elő. A 2 metsző nem is igen tehet róla, mert ha ennek a két embernek száz szeme volna, még akkor is rászédnék őket.

A mint tehát látni méltóztatik, ama közleményemben csupán csak az igazságot mondtam el, a minek védelmére kelni szigoru kötelességemnek tartom

Beledi Miksa.

A zsidó tanító-egyesület az új kultuszminiszternél.

Folyó hó 27-én az »Orsz. magyar izr. tanító-egyesület« részéről Szántó Eleázár elnök vezetése alatt a következő tagokból álló küldöttség üdvözölte az új közoktatásügyi ministert: Lederer Ábróhám és Mendl Lajos, az orsz. izr. tanítóképző-intézet tanárai, Csajági Béla, a pesti izr. fiárvaház igazgatója, Csukási Fülöp, Mandl Bernát, Maislis Ferencz, hitközségi tanítók és Morgenstern Jakab egyesületi titkár. Szántó elnök a következő szavakat intézte a ministerhez:

„Nagyméltóságú miniszter Ur! Kegyelmes gróf Ur! Az országos magyar izraelita tanítóegyesület központi választmánya kiküldött bennünket, hogy Nagyméltóságod kegyes színe előtt hódoló tiszteletünket kifejezzük és egyesületünket és annak céljait kegyes pártfogásába ajánljuk. Egyesületünk kitűzött céljait, mint: a zsidó népiskola és a tanítók magyarosítása, a tanítók szellemi nevelésének emelése, jó iskolakönyvek kiadása, szegény és elaggott tanítók, azok özvegyei és árvái anyagi támogatása mindenkor a magas kormány kegyes pártfogására talált, a miért is a hazai zsidó tanítóság mindig a legmélyebb hálával viselkedett a magas kormány irányában. Egyesületünk azon szerencsés helyzetben is van, hogy nem egy pártot, vagy frakciót, hanem az összes hazai zsidó tanítóságot képviseli; e téren nincs szakadás és mindenki élvezi egyesületünk jótéteményeit. Eltekintve pedig egyesületünk külön céljaitól, mindnyájunk a nagy nemzeti tanítói

testület tagjainak valljuk magunkat és mint ilyenek mindeaki hazafias kötelességének tartja, tőle telhetőleg a hazai általános népnevelés fejlesztésére és fölvirágoztatására közreműködni. Kérjük tehát Excelenciádat, méltóztatásuk a magas kormány irántunk való jó akaratát számunkra továbbra is fentartani és mi kérni fogjuk a Mindenható, hogy Nagyméltóságodat a haza javára sokáig megtartsa és éltesse!”

A miniszter a küldöttséget kitüntető kegygyel és leereszkedő nyájassággal fogadván ezeket felelte:

„Fogadják tisztelt uraim megtisztelő figyelemökért szives köszönetem kijelentését. Nyilvánított kívánságuknak annál is nagyobb készséggel tehetek eleget, mivel ugy tudom, hogy egyesületek nem csak szép és nemes célokat tűzött maga elé, hanem annak hazafias irányáról is meg vagyok győződve. Ismételten biztosítom önöket, ugy a magam, mint a kormány jóindulatu pártfogásáról. Máskor is szivesen fogom önöket látni.“

Erre az elnök a küldöttség egyes tagjait névszerint bemutatá ő Nagyméltóságának, kiknek mind-egyikével kezét szoritott. Ezután a küldöttség Berzeviczy államtitkárnál tisztelgett, a hol szinte igen rokonszenves fogadtatásban részesült. Szántó elnök hálásan fölemlítette, hogy a magas kormány a zsidótanítók véglegesítése érdekében igen sokat tett és, ha naponta ritkulnak a községek és tanítók közti, többnyire a véglegesítés miatt a pörös esetek, ugy ez azon erélyes intézkedéseknek köszönhető, melylyekkel a magas kormány a védtelen tanítókat oltalmába vette és kérte továbbra is pártfogását, mit az államtitkár ur igen szives kifejezésekben meg is ígért. A küldöttség minden egyes tagja bemutatása után megelégedetten és jobb jövő reményében hagyta el a miniszteri termeket.

*

Az »Orsz. magy. izr. Tanítóegyesület« jobbmódu hitfeleink részéről valóban nagyobb pártfogásra volna méltó, mint a milyenre hasznos és hazafias működése mellett eddig talált. Tudunkkal csak a folyó évben özvegyi díjak fejében 800 frtot fizetett ki és ugyanannyit nyújtott szűkölködő tanítóknak segélyezések fejében. És e mellett sohasem olvastuk, hogy akadnának jóltevők, kik a legmostohabban díjazott osztályról megemlékeznék. Az egyesület saját fáradozásának köszönhető, hogy mégis már oly tőkére tett szert, hogy fönnállása biztosítva van. Szellemileg ezen egyesület a hazai zsidóságnak becsületére válik, midőn a zsidófelekezeti népiskola összes tankönyveit, — kitűnő olvasókönyveket, Mózes öt könyvének fordítása stb. — kiadta. Mai számunk is tartalmaz ezen derék egyesülettől kiirt pályázatot, mely fényesen bizonyítja, hogy irodalmi működése áldásos. Szívünk mélyéből örvendeznénk, ha ezen egynehány sor által gazdag és áldozatkész hitsorsaink figyelmét e pártfogásra méltó egyesületre irányítani képesek voltunk.

Szellemszkrák

a talmud, midrás- és a későbbi rabbinikus irodalomból.

Sok rendreutasító olyan, mint az utmutató kőoszlop: megmutatja az utat, de ő maga csak helyén marad.

*

Mond, o, Názir, melyik tulajdonoddal szereztél meg magadnak oly nagy mértékben az emberek szeretetét?

Drága volt előttem mindig az ember értéke. Isten képmását láttam minden emberben. Soha embert meg nem szégyenítettem és adóssággal, ha találkoztam, kikerültem. Azt hiszitek talán, hogy rosszabbul jártam vele? Nem. Jobban, mint ha utána futottam volna. Saját maga előtt szégyelte magát és az adósságot csakhamar visszafizette.

*

A földbe vetett mag elébb elrothad, csak aztán csirázik ki. Vágyad is mielőtt teljesül, sok keservet tapasztal a szived.

*

Aki tudományát az emberek kárára értékesíti, nem jobb ama őrnél, kinek fegyvert adtak, hogy tolvajok elől őrizze meg a várost, de a ki ezt a fegyvert ugyan e város lakóinak lemészárlására használja fel.

*

Az első gyilkosságot, jegyezd meg ezt magadnak, fiam: az irigység követte el.

*

Azt hiszed, Chámeczán, mert hizelegni nincs okod, sértőnek kell lenned!

*

A mi a moly a ruhának, az a gond a testnek. Sötétben dul és hatása kiül az arcra.

*

Láttad, hogy más foglalatoskodik a dolog körül és jöttél te és elkaparítottad előle: megérdemled e tetteért a „gonosz“ nevezetet.

*

Sok rabszolgának szereztem vissza szabadságát — szólt Rabbi Eliezer a duggazdag Aripáshoz — rajtad azonban nem tudok segíteni.

Nem értelek, rabbi. Rabszolgának nézesz engemet?

Rabszolgája vagy, Aripas, egy szörnyű zsarnoknak, ki kiméletet nem ismer és kitől szabadulni nem tudsz halálodig: Rabszolgája vagy saját határtalan hiuságotnak.

*

Akármilyen szép a lakásod; ha megtudtad, hogy szomszédságodban tudatlan hitbuzgó (am hoórecz chósíd) lakik: futva siess és keress magadnak más lakást, — de messzire.

Talmudista.

Naptár.

Vasárnap (1888 november hó 4) 5649 marchesvón hó 30., (Rós-chódes kiszlev első) napja, hétfő Rós-chódes kiszlev második, kiszlev hó első napja (Kisziev hónap 29 napja van), kedd kiszlev 2., szerda 3., csütörtök 4., péntek 5., szombat 6. napja. Hetiszidra: Vajécze.

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetésük oct. végén lejárt, teljes tisztelettel kérjük, méltóztassanak előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Előfizetési feltételek:

egész évre . . . . . 7 frt — kr
fél évre . . . . . 3 frt 50 kr.
negyed évre . . . . . 1 frt 75 kr.

Papok, tanítók és községi hivatalnokoknak:

egész évre . . . . . 6 frt — kr.
fél évre . . . . . 3 frt — kr.
negyed évre . . . . . 1 frt 50 kr.

Az „Egyenlőség“

szerkesztősége és kiadóhivatala

Budapest, Váci-körút 3. sz.

H I R E K.

— Az új zsidó kórház javára újabban adakoztak:

Dirsztai Fischl Béla 1000 frtot, Deutsch József 600 frtot, Munk Róza, Frommer Albert 500—500 frtot. templomi adományok 938 frt, Földiak Gyula, Fischer Bernát és Kohn Lipót, Grünhut Bernát, Bachruch Károly, Dr. Keleti Gyula, N. N., Taub Salamon 300—300 frtot, Auer Dávid és Emma 250 frtot, Sonnenberg Imre 240 frtot, Markbreit Sándor, Braun Gusztáv, Kohn Adolf, N. N., Reich Ármin 200—200 frtot, Schnitzer és Karfunkel, Drucker Mór, Mezei Gyula, Lissauer Sámuel, Holzer Simon, Blau Jakab, Bloch Mór Bischitz Arthur, N. N., Lévy Károly 150—150 frtot, Dr. Dezső Sámuel, Dr. Gruber Hermann, Abeles és Földiak, Brettschneider Zsigm. Braun Ignác Silberberg Károly, Dr. Liebmann Mór, N. N. Dr. Fülöp Lároly 100—100 frtot, Diamant Samu 50 frtot.

— A német császár Rómában történt tartózkodása alatt — rint a római „Fanfulla“ egy igen előkelő lap mely összeköttetésben áll az olasz királyi udvarral, a „Quirinalból származó“ megbízható értesülés nyomán közli, — Umberto, olasz királyhoz, midőn ez a „ghettó“ maradványairól, mint Róma egyik látványjáról szólt, — a következő nyilatkozatot tette: **„Németországban engemet sokan a zsidók ellenségének tartanak. Tévednek. A zsidóság intelligens elem, mely nem egy téren kiválik jeles működésével. Gyülölöm a zsidóság kinövéseit, a nélkül azonban, hogy kifogásom volna maga a zsidóság ellen.“**

Az olasz király helyeslőleg így felelt: **„Sta bene! Én is így gondolkodom a dolgról. Jók és rosszak megvannak minden felekezetben.“** A kapitoliumi fogadtatás alkalmából a német császár Malvano lovag, hitsorsosunkat, a külügyi miniszterium vezérigazgatóját, kit az olasz király magas vendégének bemutatott, szívélyesen és hosszabb időig társalgott.

— **Kitüntetés.** Adler Ignácot, a nagyváradai congressusi zsidó hitközség elnökét Ő felsége a napokban kir. kereskedelmi tanácsossá nevezte ki. Adler Ignác kitüntetése városzerte és a lakosság minden részében nagy megelégedéssel fogadtatott; mert Nagyváradnak kevés oly tisztelt és tevékeny polgára van, mint ő. Elnöke, még pedig buzgó elnöke az izr. hitközségnek, megalapítója és gazdátója a biharmegyei takarékpénztárnak és a László-gözmalomnak; pénztárosa a rabsegélyező egyesületnek és tagja a város majdnem összes humánus és közművelődési intézeteinek. Különösen elismert pénzügyi capacitása a nagyváradai pénzügyi és kereskedői világnak, s az e téren szerzett bőséges tapasztalatait már nem egyszer érvényesítette hitközsége érdekében és nagy javára. A nagyváradai congressusi zsidó hitközség kebelében kétszeres ennél fogva az öröm, mely Adler Ignác kitüntetése fölött a város minden polgárát eltölté, s a hitközség nagy ovációkkal készül e nagy örömét kifejezni, mihelyest elnökét a maga körében fogja üdvözölhetni.

— **Kecskemétről** írják lapunknak, hogy az ott fennálló antiszemita párt és antiszemita lap ellenére örvendetes módon kezd ismét helyreállni a keresztények és zsidók közti egyetértés és jóbarátság. Kecskemét város ügyeinek vezetői nemcsak vállalják, de hirdetik is a vallás egyenlőség elvét; nemcsak szóval kárhoztatják az antiszemizmust, hanem tettekkel is tüntetnek ellene. Így választott a községi iskolaszék zsidó tanítót és a törv. biz. közgyűlés október hó 29-én Rösztler Lajos, jeles festőnövendéknek 200 frtnyi stipendiumot szavazott meg.

— **Pályakérdés.** Az orsz. magy. izr. tanító egyesület a közép- és polgári iskola első három osztálya számára hit- és erkölcsstani könyvet kíván megíratni. A pályázat feltételei a következők: 1. Pályázók a pesti e nemű iskolák számára megállapított tantervekhez szorosán ragaszkodjanak. 2. A sarkalatos tételekhez héber eredeti idézetek magyar fordítással felveendők. 3. Mindenik osztály számára külön füzetben dolgozandó fel a tananyag; egy-egy füzet terjedelme négy nyomtatott ivnél nagyobb nem lehet. Megjegyzendő, hogy a bibliai történetre ez osztályokban külön tankönyv használtatik. 4. A társai közt legjobb műnek szerzője az egyesület részéről 300 frt pályadíjat nyer; azonfölül a kiadandó mű minden nyomtatott ive után 25 frt tiszteletdíjat. A tulajdonjog az egyesületé, mely továbbá minden új kiadás után a szerzőnek szerződésileg külön megállapítandó tiszteletdíjat ad. 5. Határidő 1889. évi márczius 31-dike. 6. Csak azon pályamunkák vétetnek figyelembe, melyek az egész tananyagot felölelik. 8. Az idegen kézzel írott pályaművek zárt jelígyés levél kíséretében a tanító-egyesület elnökségéhez (Budapest, VII., sip-utcza 12.) nyujtandók be. Budapesten, 1888. október hó 29-én. Az elnökség.

— **Hisch báró,** a kifogyhatatlan jótevő, a „Pester Lloyd“nak Lembergől vett értesülése szerint, Lemberg városának a napokban 40.000 frankot küldött jótékony célokra. Ezzel egyidejűleg megemlítik az oroszországi zsidók művelődésének előmozdítására általa már ré-

gebben küldött 50 millióra vonatkozólag, hogy meghatalmazottja, d'Abjac marquis, a napokban fog Pétervárra utazni, hogy e mesés összegű adományt illetőleg az orosz kormánnyal értekezzen.

— **Bizalmatlanság az antiszemizmusban.** Hogy minő tekintélynek örvend az antiszemizmus az osztrák parlamentben s minő nevetséges szerepet játszik ott, élénken illusztrálja azon bizalmatlansági felirat, mely a napokban Türk, antiszemita képviselőhöz választókerületéből érkezett. A feliratban többek közt ez is áll: „Ön, ki a képviselőházban a legkisebb tekintélynek sem örvend, csak nevetségessé teszi választókerületét. Természetesnek fogja tehát találni, ha, bizalmunkat Öntől megvonva, megfosztjuk Önt azon jogtól, hogy magát képviselőnkül tekintesse.“ Ehhez még csak kommentár sem kell.

— **Felolvasás.** Goldziher Ignác dr., a hirneves nyelvész és orientalista, a m. t. akadémia levelező tagja és a pesti zsidó nagyhitközség titkára, a magyar t. akadémiának hétfőn tartott osztályülésén általános tetszéssel fogadott emlékbeszédet tartott a nemrég elhunyt Fleischer Henrik a hirneves lipcsei tanárról.

— **Kónyi Manó,** ki Deák Ferencz beszédeinek III. kötetét adta ki a napokban, a fővárosi előkelő sajtó által, a mű megjelenése alkalmából, valóságos ovációk tárgya. A legelső rangú lapok, mint a „Pester Lloyd“ „Pesti Napló“, „Budapesti Hirlap“ stb. vezércikkben méltatják Kónyi nagy érdemeit, továbbá a nagy szorgalmat, tapintatot és ügyességet, melylyel a derék író e monumentális munka szerkesztése körül eljár.

— **Amsterdamból** jelentik, hogy Belinfante György, a legjelesebb hollandiai jogászok egyike, Haagban elhunyt. Elnöke volt a haagai spanyol-zsidó hitközségnek. Temetésén mindkét kamara számos képviselője, a városi tanács és igen sok hirlapíró vett részt.

— **Bismarck lapja a zsidókról.** A félhivatalos „Norddeutsche Allgemeine Zeitung“, mely tudvalevőleg Bismarck lapja, a következőket írja a zsidókról: Ismert dolog hogy a zsidó üldözés a conservatív párt bizonyos régióiban a politikai hittvalláshoz tartozik; de ha jótékony célokra való gyűjtésről van szó, akkor a zsidók bőkezűek s nem szükséges különös intézkedésre, hogy őket adakozásra bírják:

— **Kitüntetés.** A német császár Oppenheim Ede lovagot, a kölni osztrák-magyar főkonzult a koronarend második osztályával tüntette ki.

— **Nagyszerű adomány.** Fényes ajándékban részesült a hamburgi Talmud-Thora. Kalkar S, ki nemrég 100,000 márkán építtetett szabad lakásokat, a hamburgi Talmud-Thórának 100,000 márka alapítványt adományozott, azon kikötéssel, hogy élte végeig (Kalkar jelenleg 80 éves) ő élvezhesse a kamatokat.

Dr. Kecskeméti Lipót »A paradicsom a középkori zsidó költészetben« című munkájának első és utolsó fejezetét olvasta fel Beethoven Zsolt a Kisfaludy társaság okt. hó 31-én az akadémiában tartott ülésében. A nevezett munka II. része a lapunkban folyó »A pokol a középkori zsidó költészetben« című, ép oly

tudományos mint érdekes értekezésnek. A felolvasott részeket az ülésnél jelen volt előkelő közönség tetszéssel fogadta.

— **A prágai „Or-Tomid“** egyesület a napokban Dr. B o n d y személyében rabbit választott. A helytartó azon korlátozással erősíté meg megválasztását, mely szerint nem fungálhat hivatalosan sem esketésnél, sem válási pörnél. Az egyesület fellebezésével szemben a vallásügyi miniszter is főnebbi szellemben nyilatkozott azon megokolással, hogy: „a polgári törvénykönyv e jogokat csak a kerület, vagy város rendes rabbijának adja meg, egy egyesület lelkésze pedig ilyenül nem tekinthető.“

— **Nyitráról** írja levelezőnk: H i r n S, hitközségünk érdemes jegyzője, a napokban ülte meg jegyzői működésének negyvenedik évfordulóját. A hitközség ez alkalmat felhasználva, az érdemekben megöszült férfit egyfelől lelkes ovacziókban részesíté, másfelől pedig gazdag ajándékokkal tisztelte meg.

— **A Hopital de Páris új igazgatója.** E világhírű kórháznál az igazgatói állás már régibb idő óta üresedésben volt, s minden intrigua és rágalmazás mellett is hirneves hitsorsosunkat N e t t e r Arnold dr. tanárt nevezték ki a fenti állásra. Netter eddig a laboratorium igazgatója volt. Társa, P a s t e u r üdvözölte őt legelőször sürgönyileg.

— **A párisi zsidó szeminárium subventiója.** Tudvalevő dolog, hogy midőn Franciaország köztársasággá alakult, minden vallásfelekezeti intézménytől megvonták a subventiót, így tehát a párisi zsidó szeminárium is elesett attól. Az idén a budgetbizottság, a kormány javaslatára, 22000 franc összeget szavazott meg a zsidó szeminárium részére, először, mióta a köztársaság fenáll. Remélhetőleg a kamara ezen határozatot megerősíti.

— **Alexandriai főrabbi** a trippoliszi hirneves és tudós rabbit H a z a n Eliáhut választották meg. Bevonulása nagyszerű ünnepély volt. Nemcsak a hitközség összes tagjai jelentek meg, hanem a kormányzó is, továbbá az angol, francia és olasz konzulok, és a nemzetközi bíróság tagjai. A főrabbi másnap Kairóba utazott, hol a khedive kihallgatáson fogadta s vele hosszú ideig igen előzékenyen és szívesen társalgott. Azután a minisztereket látogatta meg, s a miniszterelnök őt diszebédre hívta meg, melyen az angol főkonzul is jelen volt,

— **Megszűnt antiszemita lap.** Az „Osservatore C o t o l i c o,“ a dühös antiszemita olasz lap, mely a pápát felszólította, hogy a zsidók ellen encyclikát bocsásson ki, rutul megbukott, miután csödbe jutott.

— **Halálozás.** Szent Gothárdról írják lapunknak, október hó 27-iki kelettel: gyásznapja volt tegnap városunk egész közönségének felekezeti különbség nélkül. Városunk köztiszteletben álló rabbi helyettesének derék, fiatal fiát, a 30 éves F r i e d l ä n d e r Miksát vittük e napon örök nyugalomra, korai sirjába. Temetése oly impozáns volt, a melyet Szent-Gotthárdon még nem láttak, s a mely

méltó volt ahhoz a nagy részvéthez, melylyel a lakosság az elhunyt családja iránt adóz. Friedländer Sándor, a gyászba borult apa helyett Ehrlich Miksa, körmendi rabbi végezte a vallásos functiót és mondott olyan magyar bucsuztatót, mely a jelenvoltakat kivétel nélkül könyekre fakasztotta, s a melyért Ehrlich rabbi előtt a helybeli keresztény intelligencia küldöttségileg fejezte ki elismerését. A gyászdalokat a körmendi hitközség énekkara énekelte Brust Lipót kántor vezetése mellett.

— **A budapesti izr. kézmű és földművelési egyesület** f. hó 28-án B e e r Salamon elnöke alatt ülést tartott, melyen 35 új tanoncz vétetett fel az egyesület pártfogoltjai közé. A pártfogoltak összes száma ennek folytán jelenleg 205.

— **A kecskeméti „Szegény zsidó gyermekeket segélyző egyesület“** mely már 11 év óta fennáll és mely — mi nagy részben derék elnöke, Dr. S c h w a r c z László érdeme — eddig is derekasan megfelelt feladatának, e napokban 52 szegény és árva zsidó gyermeket látott el tankönyvekkel és teljes téli öltözetekkel.

— **Köröstarjában** e hó 27-ére volt kitűzve a kör- orvos választása. Három pályázó volt, és pedig két orvos-tudor és egy nem képesített sebész. Az utóbbit törvényadta jogánál fogva mellőzte Kiss Elek főszolgabíró, mire a körösszegi jegyző, valami D r i m b a Péter nevű rumuny fráter azt kérdezte a főszolgabírótól, hogy milyen hitű a másik két pályázó? S mikor megtudta, hogy zsidók, felbujtotta a jelen volt parasztságot, hogy ne szavazzanak és a közgyűlésről eltávozzanak. Célja sikerült is, de — mint halljuk — a hatóság erélyesen fog eljárni a román jegyző ellenében.

— **Glaser Edétől,** a hirneves utazótól, ki hitsorsosunk, H o r u n e l Frigyes az „Allgemeine Zeitung“ hasábjain egy Arábiából kelt rendkívüli érdekes levelet közöl. E szerint a vakmerő utazónak sikerült soknemű baj és csel után, álrühák felöltésével Maribba, a régi Sába királyság fővárosába behatolni s ott nagyszámu feliratot másolt le, melyek 700—500-ig a rendes időszámítás előtt irattak. Ezen feliratok még addig teljesen ismeretlenek voltak s felette nagybecsűek. Közöttük van egy irat, melynek 28 sora közül mindegyik 6 méter hosszú s több mint 1200 szót tartalmaz. Ez a legnagyobb sábai felirat, mely eddig létezik, de talán a legnagyobb a régi köiratok között is. Glaser a vidék pontos térképét is elkészítette. Érdekes nyelvészeti tanulmányokat is irt, de e mellett kutatásokat eszközölt a myrháról, gummiról és tömjénről. Visszautazása Sábából még nagyobb veszedelmekkel volt összekötve, mint odautazása. Mire e sorok napvilágot látnak, Glaser már bizonyára visszaérkezett szülővárosába, Prágába. Utazásának eredményét „Sába“ czimű monumentális munkában írja meg, melynek megjelenése azonban hosszabb időt fog igénybe venni. Megjegyzendő, hogy Glaser, bár szegény sorsu, összegyűjtött filléreit áldozta fel az utazásokra. Sem a kormány, sem a tudományos társulatok utazásaiban nem segélyezték.

— **A khiniai császári K i n h - R a n h - r e n d j e l t** nyerte A l c o m Louisa asszony „kiváló jótékonyasága jutalmául és magas szelleme elismeréséül.“ A nevezett hölgy, neje Alcom Jules hitsorsosunknak, a francia követségi attachée Hanoi városában (Tonking) és leánya Montpeliers elhalálozott rabbijának.

SZEFFORISZ és RÓMA.

Történeti regény a negyedik századból.

Két részben.

24.

Írta: **Dr. Philippson Lajos.**

— Első rész. —

S z e f f o r i s z.

Ez a galiläabeli zsidók előtt egészen új dolognak tűnt fel. Ily bántalmazásban még sohasem részesültek. Amit azelőtt szenvedtek, azt a háborus állapotoknak lehetett betudni. De a szanhedrin elüzetése és megsemmisítése, s a legszentebbnek naponként való meggyalázása mód nélkül elkeserítette őket, s újra meg újra kérdezték önmagukat, hova fog ez vezetni. Az elégedetlenség alig lecsillapított árja kitört s bizonyos vad izgalom szállta meg a lelkeket.

Józseffel egyidejűleg még néhány idegen alak jelent meg Szefforiszban. Galiläabeli földmivesek ruházatába öltözött három alak lépte át, rövid időközökben, Szefforisz kapuját. Hátukon falusi árukat czipeltek s így nem nagyon vonták magukra a figyelmet. De a kik őket közelebről megtekintette, mindjárt felismerte, hogy idegenek. Gyakran körültekintettek, bizonytalanul jártak ide s tova s gyakran a már megtett utra újból visszatértek, szóval meglátszott, hogy e város utczáiban most fordulnak meg először. Végtére egy sötét mellékutczában fekvő kis eldugott házba léptek, melyet leírás után mindnyája jól ismerhetett, mert mikor odaértek, helyeslőleg bólintottak egymásfelé s habozás nélkül nyitották ki a kaput. Késő este volt, midőn ugyanezen emberek Patrika házába léptek, melynek küszöbén Ammon várakozott rájuk, s őket egy eldugott szobába vezette. Ezen szobában Patrika nagy izgatottság között járkált föl s alá, míg az érkezők lépteit fel nem hangzottak. A belépőket kíváncsi tekintettel, de egyuttal hideg és kimért állásban fogadta. Néhány üdvözlő szó után a férfiak egyike kis pergamenttekercset vett elő s Patrikának ezen szavak kíséretében nyújtotta át: „Mindenek előtt tudnod kell, kik vagyunk s meg kell tekintened igazolványainkat.“ Patrika elolvasta. A perzsa zsidók legelőkelőbbjei által kiállított irat volt, melyet odairtak Risch-Glutha, a perzsa birodalom összes zsidóinak világi feje, azután a szurai és pumbadithai iskolák hirneves vezetői, azonkívül néhány zsidó vallásu perzsa hadseregbeli főtitst. Az irat biztosítékot tett arról, hogy ezen három férfit az alulírtak az egész perzsa zsidóság nevében testvéreikhez küldötték Galiläába, s hogy nagy veszélyek és önfeláldozás árán vetették magukat alá a fáradságos vándorlásnak, hogy feltétlen bizalmat érdemelnek s mindenért a mit ígérnek és szólnak, ők vállalnak kezességet. Midőn Patrika erről meggyőződött, szíves szavakkal fordult a férfiakhoz s felhívta őket, hogy foglaljanak helyet. Valóban eme férfiak nagy veszedelmekkel küzdöttek! Járatlan ösvényeken barangolták át az arméniai hegyeket, hogy a római hadsereg kikerülésével az Euphrátot elérjék, azután római portyázóktól átkalandozott tartományon lopóztak ke-

resztül; heteken át fedél alatt nem voltak, a nélkülözések, a legfárasztóbb járáskelés mellett még folytonos veszedelmeknek kitéve, annyira, hogy csak nagy nehezen bírták a legszükségesebb élelmiszereket megszerezni. De, mint mondák, Izráel Istene megvédette őket, úgy, hogy helybeli czélukat elérték; most az a kérdés, hogy küldetésök czélját, melyért annyi fáradalomnak voltak kitéve, elérik-e? Patrika ki teljes csodálkozással viseltetett ezen férfiak iránt, biztosította őket, hogy minden kívánságukat teljesíteni fogja, föltéve, hogy a teljesítés lehetőségének a közjó útjában nem áll.

A férfiak sorban, egyik a másik után, elbeszéltek, mily boldogan éltek a perzsa király kormányja alatt. Szabadon üzhették vallásukat, szabadon gyakorolhatták az ősök törvéneit és szokásait. Az önmaguk által választott bírák és hivatalnokok ítéltek fölöttük a szent törvények és azok magyarázatai szerint; tudományos iskoláik a leghiresebbek voltak a világon; ott laktak és úgy cselekedtek, a hogy akartak; miveltek a földet, ipart és kereskedést üztek, és vagyonuk és számuk napról napra gyarapodott; a királynak fejadót fizettek s gyermeküket az ő hadseregébe sorozták, egyebet nem követeltek tőlük; minden érdeküket Risch-Clutha, a „számüzetés feje“ képviselte az udvarnál, s őt királyi pompával és tisztelettel vették körül, De a zsidók is teljes szívvvel és lélekkel csüngtek a perzsa királyon és feláldozták érte vagyonukat s éltöket. A mostani hadjárat alkalmával is jelentékeny összegekkel segélyezték s a hadseregnek majdnem negyed része zsidó származásu. Azután részletesen festették a szomorú állapotukat, a melyben a zsidók jelenleg, a római uradalom alatt sinlődnek. A szomorú festménybe ügyesen szőtték bele azt is, a mit vándorlásuk alatt láttak és tapasztaltak s a Tiberiasban történetknél állapotok meg. Azon kérdést intézték Patrikához s mindazokhoz, a kik hivatta a zsidó hit védelmére, vajon mi lesz mindennek célja és kimenetele? „Hogyan,“ szólott az egyik „kétkedtek-e, hogy a zsidó vallás és a zsidóság tönkretétele képezi mostani uralkodóitok egyedüli czélját, s hogy ezt már majdnem el is érték? S azt hiszitek, majd sokáig haboznak, hogy ezt teljesen megtegyék? Nem! Nem! Csak hadd muljék el a perzsa háboru, akkor halál és számüzetés vár rátok! Ha már most, a háboru veszedelmei között, merészelnék rátok oly súlyos csapásokat mérni és léteteket aláásni, mi fogja őket visszatartani akkor, ha ezen félelemből megszabadulnak s a veszélyből megmenekülnek?“

Patrika hallgatott; mert e szavak, mint fénysugarak világították meg azt, a mi az ő lelkében, habár homályosan is, már régóta lappangott. Mindama homályos sejtelmei, komor gondolatai most napvilágra kerültek s mintegy meg lőnek világítva napsugarak által. Ily pillanatban visszaborzad még néhány perczig az emberi szív a kétségbeejtő helyzet teljes felismerésétől, örömet hozna fel az ember valamely ellenvetést — s az ilyen lelki harcz nem szül mást, mint hallgatást.

(Folyt köv.)

Szerkesztői üzenetek.

Többeknek. Kiss József „Ünnepnapok“-jának amateur (5 frtos) és disz (10 frtos) kiadása tudunkkal még nem jelent meg. A költő külömben Váczi körut 80. szám alatt lakik.

Z. urnak Szabadka. Fenti üzenet Önnek is szól. Üdvözlét!

P. H. urnak Budapest. Láttuk ama lapot és mi is jót nevetünk rajta, hogy az „Egyenlőség“-et az ártatlan „Égi eltenség“-nek írta. Az illető cikket külömben lapunk után nemcsak a lebergi „Machsiké Hadasz“ a bécsi „Neuzeit“ a mainzi „Israelit“ a pétervári „Hajom“ hozták, hanem közölték a legtöbb francia, angol és olasz felekezeti lap is.

G. H. urnak T. n. Hallgassa meg mesénket és lássa be kérése lehetetlenségét. — A kakas, észrevéve a közeledő rókát, a fára repült. Ez nem vesztette el reményét a kakaspecsenyétől és a menekülőhöz illetéknépen intézte csábító szavát Bizonyosan hallottad már, komám, hogy meg jött a messiás? — Nem hallottam, de ha meg is jött, mennyiben érdekel az engem? — Nagyon sok tekintetben, tisztelt komám uram. Mindenek előtt megszűnik a viszálykodás az állatok közt. Tudod, Jezsaiás próféta megjósolta, hogy: „És lakni fog a báránka a farkas mellett, a tigris és a kecske együtt nevelik apróságait; a gyermek játszani fog a viperával stb. stb.“ persze, hogy a kakas és a róka is a legjobb sógorságban fognak élni egymással. Akár meg is próbálhatod, hogy még ha akarnék is, bántani nem tudnák, mert hisz megjött a messiás és Jezsaiás próféciája teljesült. — Mig így ékesen szólott a ravasz, hirtelen veszedelmes hangok ütötték meg fülét. Nyomban elhallgatott és rövid egy pillanat múlva roppant sebességgel neki kezdett iramodni a sűrű erdőnek, nyomában a gyorslábú — agarak, üsztökélve a nyulpecsenyére éhes vadász által. A meglepett kakas, ki már lefelé készült, utána kiáltott a rókának: várj, mit futsz? mond el az agaraknak is, hogy megjött a messiás! A róka pillanatra megfordult és ezt kiáltotta vissza a barátságos kakasnak: Csak nem beszélhetek a messiásról — a kutyáknak! . . . Nem, nem! Ne kívánja tőlünk, hogy e szent ügyről az Ön „maecenas“-ával értekezzünk.

Pornész óni. Panasza jogos, de mi nem segíthetünk rajta. „Községünk“ írja Ön „pontosan fizette mindig a Reich Ignác által rárótt adót.“ (Az olvasók tájékozására meg kell említenünk, hogy minden orthodox hitközség 6 és 50 frt közt váltakozó adót fizet Reich Ignácnak, ama 6000 frton kívül, melyet a zsidó vallásalapból évente húz.) „Reich azonban még soh'sem vitte ki, hogy községünk részére, bár mennyire volt rá szüksége, subventiót eszközölt volna rá, holott más, sokkal vagyonosabb községek, kik még hozzá iskolát sem tartanak fenn, igenis tekintélyes segílyt nyertek általa.“ — Roppant naív lelkek lakhatják azt az Ön községét. Hisz ép azért, mert pontosan fizettek, nem eszközölt ki számukra subventiót. Községekért, melyek éveken át meg nem fizették járandóságukat, azokért a ravasz elnök elkövet mindent, hogy segílyt kapjanak, még ha nem is akarják. A nyert összegből Reich ugyanis levonja az összegeket, mik neki járnak, felszámít egy csomó költséget és történik olyan esett is, hogy, persze csak jó idő múlva, még a község is kap valamit. De Önöknek, kik pontosan fizettek és még iskolát is tartanak fenn, miért szerezzen subventiót? . . .

Zsolna. Szervezkedjenek az orthodox statutumok alapján és meglesznek óva erről az oldalról minden bajtól. Rabbijuk hirtelen „gáón“ „a torah oszlopa“ „Juda ékessége“ lesz és Nyitrán való megválasztásának misem fogja útját állani. De községük is sokat fog nyerni a metamorphosis által. Most vallástalan zsidónak mondatik, ki a szombatot megszentelteleníti, míg azután tehet bárki bármit szombaton, ünnepnapon, azért istenfélő, jámbor ortodoxok „szentek ivatékai“ „J. su run kegyelt virágjai“ és tudja — Reich Ignác még mi minden lesznek, ha egyszer ő vette községüket tág köpenyege alá.

Több kérdésre lapunk jövő számában válaszolunk.

Pályázat.

A temesvári (belvárosi) izr. hitközség ezenel pályázatot hirdet egy **zeneileg képzett baszista — schóchet ubódek, koreh és előimádkozói** állásra. — Ezen állás, mely azonnal elfoglalható, **500 frt.** évi fizetéssel, természetbeli lakással, fél schechitával, (jelenleg havonként körülbelül 30 fr) és a megállapított stolailletményekkel javadalmaztatik.

A kellő képesítvényekkel(kabbólok)és egyéb bizonyítványokkal felszerelt folyamodványok, melyekben a pályázóknak eddigi alkalmazásuk, életkoruk és családi viszonyaik is kiteendő, **f. é. november hó 15-éig** az alólirott elnökséghez küldendő be.

Próbaclodásra csak a meghivottak bocsájtatnak, utazási költségek pedig csak az alkalmazottnak fognak megtérítettetni.

Temesvárott 1888 évi Oktober hó 25-én.

A temesvári (belvárosi) izr. hitközség elnöksége.

Pályázat.

A kaposvári izr. hitközség népiskolájánál, lemondás folytán, egy **tanítói állás** megüresedvén, ennek betöltésére pályázat hirdettetik. — Pályázhatnak oly okleveles néptanítók, a kik a magyar, héber és német nyelvet tökéletesen birják. — Fizetés a jelen tanév végeig **ötven frt. o. é. havonkint**, mely időnek sikeres betöltése után következik a véglegesítés. — Kellőleg felszerelt kérvények, melyekben a pályázók végzett tanulmányaik, eddigi alkalmazásuk, életkoruk és családi viszonyaik feltüntetve legyenek, **f. é. november hó végeig t. Helischauer József**, kir. államvasuti főmérnök és iskolaszéki elnökhöz küldendő be.

Kaposvár 1888. oktober 20.

Kunfy
elnök.

Pályázati hirdetmény.

A tiza-beői auth. orth. izraelita hitközség részéről az üresedésben lévő **Rabbihelyettes állomásra** pályázat nyittatik. Évi illetés **350 frt**, szabad lakás, anyakönyvelési illetmények, egész sechita és a szokásos mellék jövedelmek. A pályázóktól megkivántatik, hogy törvényszerű anyakönyvvezető sóchet-ubodék, mohel és jó előimádkozó legyen és 3 orthodox rabbitól hattóróval birjon. Az állás legkésőbb 1889. év Január 15-én töltendő be.

Próbaclodások megkivántatnak, utiköltségek csak a megválasztottnak térítettnek meg.

T.-Beő 1888. Okt. 24.

Ehrlich Lipót

hitk. jegyző.

Ferenz József

hitk. elnök.